CONSTITVTIONIS

AEVI NOSTRI FEBRILIS

QVAEDAM MOMENTA

CONSENTIENTE ILLVSTRI MEDICORVM ORDINE

SVMMOS IN MEDICINA ET CHIRVRGIA

HONORES AMBITVRVS

CONSCRIPSIT

ALBERTVS RENGGER

HELVETVS.

PVBLICE DEFENDENDA D. I. APRIL. MDCCLXXXVIII.

GOETTINGAE

TYPIS JOANN. CHRIST. DIETERICH.

Οιοι νυν βροτοι εισ'.

HOMERVS.

Homini quum inter omnia animantia ſoli con-
ceſſum id fuerit, vt neque coeli temperies,
ıue terrarum conditio fines domicilio vllos po-
, ſed, vbi modo pedem figendi locus eſſet,
o ibi neque iniucunde moraretur; natam ex-
e magnam humani generis varietatem neceſſa-
fuiſſe, ratio docet. Verum illa coeli tempe-
terraeue natura ibidem ſemper eadem non
t, atque ſummopere mutantur gentium mores,
ituta eaque omnia, a quibus natiua humano-
ı corporum indoles pendet; temporibus igitur
ue ac locis a ſe inuicem diſtare homines patet,
tamen, vt diuerſa haec ratio inter bonae va-
dinis modum nihilominus conſiſtere putetur.
d autem de ſano homine pro temporum et
rum diuerſitate etiam diuerſo obtinet, id ma-
adhuc de aegro dicendum eſt; anguſti enim

 ſanitatis

ſanitatis limites ſunt, indefiniti aegritudinis; qua
aliam atque aliam ſanitatis ſpeciem inducun
conditiones non paucae quidem ſed effabiles, qua
aegritudinum vero, innumerae.

Saepius igitur miratus fui, cum de noſtra
tum inprimis circa omnem fere hiſtoriam meriti
cogitarem, ne fundamenta quidem morborum
fata narrantis doctrinae iacta adhucdum fuiſſe.
Dolendum hoc eo magis eſt, quo praeclariore
inde vſus caperet non omnis modo medicina
complexus, ſed et humani generis hiſtoria, cuiu
illa pars eſt, et quae in tuenda ciuium ſalut
verſatur, non tenuis reipublicae adminiſtranda
ſcientia. Haudquaquam tamen leuis eſt morbo
rum hiſtoriae ita neglectae ratio; nulli quipp
adſunt, vnde depromatur, perpetui annales, ve
rum, quae circa morborum fata litteris condidi
ſtrenua obſeruatio, latiſſime ſparſa et nominum
obſcuritate adeo abdita inuenies, totque ſimu
ex fontibus a medica doctrina permultum alien
in cauſarum praeprimis indagatione hauriendum
eſt, vt omnia haec conquirere, expedire atqu
in digeſtam compagem ordinare, non vnius aeta
tis nedum hominis ſit. Quibus tamen prouiſ
manca ſemper neque abſoluta habebitur morbo
rum hiſtoria, quod in mutationibus eorunden

notand

:andis haud nimium aſſidui maiores fuere.
em vero haec abſterrerent, non multum ſa-
ıtior foret, quam qui aegritudinem nullam
ıri vellet, quia omnis ſanari poteſt. Grauiſſi-
caeterum et maxime generalia momenta ali-
nto facilius eruenda forent, ita vt neque ſin-
s de opera in hoc ſtudiorum genere ſummo
ı fructu collocanda deſperandum penitus ſit.

Quum eae vero rerum geſtarum narrationes
eris iucundiores atque fere ſemper magis vti-
ınt, quae proxima noſtris tempora compre-
lunt nosque ipſos quodammodo in ſcenam
res traducunt; factum exinde eſt, vt in no-
nam hiſtoriae morborum partem omnium
que expeditu facillimam mentem meam potiſ-
m conuerterim. Animus quippe fuit, gene-
n quamdam morboſae noſtri aeui conſtitutio-
deam exprimere, atque praegreſſis temporibus
onferre, vt, qua demum in valetudinis parte
i ſimus, inde pateſcat. Temere quidem, vti
nes ſolent, captum iſthoc conſilium neque
nſis rei impedimentis erat; tot enim haecce
ınta viam modo paulum ingreſſus vidi, vt ſi
quidem numina laeua ſinunt auditque voca-
ıpollo, a venientibus annis nonnulla ſperem,
n neque iuuenis artis liminibus vix ac ne

vix inhaerentis, neque arcti temporis illud inſt tutum eſſe, ego omnium nunc maxime ſentian

Quo tamen propoſiti ratio tenui vtut exen plo conſtet, momenta quaedam circa conſtituti nem noſtrae aetatis febrilem congeſſi; quae, memoratu minus digna aliquis ducat, offerri d gniora non poſſe nolim inde coniiciat.

In omni quidem aegritudine duo praecipu conſideranda ſunt, materia atque forma, quaru vna in omnium ſaepius oculos incidit, altera rati nis demum ope erui debet. Rheumatiſmi ita m teriam conſtituit per cutem excernendus hum vel neruorum per frigus irritatio vel quicqu demum ſubitaneo refrigerio in corpore noſtro m tatur; haec autem, acrimoniam dicere amo, v ſemper atque eadem hanc vel illam corporis pa tem vel modo vellere vel inflammare, febrim cie aut non ciere poteſt, id quod mihi in morbo fori habetur. Eadem igitur materia variam form inducere ſpeciem valet, a varia quoque mate eadem forma induci. Pulmonum hinc inflamn tionem miaſmate nunc morbilloſo, nunc acri qu dam pectus ingreſſo, nunc vero frigore exor videmus. Medicina vero eiusmodi comparata e vt pro formarum ſimilitudine morbos vtplurim

ordi

dinemus, in quibus tamen rite ſanandis aeque ſpiciendum ad materiem eſt. Vtraque cum ſe- igi a ſe inuicem poſſit et diuerſam quoque ori- iem ducat, temporum vice mutari, migrare, lire, aliam atque aliam eſſe oportet; vtriusque ;ur, ſi alicuius vel loci vel aeui morboſam con- utionem bene diiudicare velis, haberi ratio de- , neque tantum ſpectari, quae in primis viis luuiei vel arthriticae aliusue, ſi quam in exem- m adducere malis, acrimoniae frequentia ſit, um et qua ſub forma potiſſimum appareat ıc, qualemue prae ſe faciem ferat.

Vt vero propius ad rem accedam, febris, m pro morbi tantum forma habeo, cum in tica aliqua eademque mirifice profecto variante ;uiferorum vaſorum affectione conſiſtere mi- natura videatur; cordis omnisque vaſorum plexus irritabilitas ea dubio procul humani oris conditio erit, quae pronum ad febrim ipiendam reddat. Illam quidem natura vitae ida ſat magnam in omnibus fecit, ita vt m morborum facile frequentiſſimum eſſe an- tus iam obſeruatum, cunctos imo mortales a modo parte excepta febre necari ab egregiis viris pronunciatum fuerit. Cauſae quidem riales omnino ſunt, quae ſub alia facie in

 corpore

corpore noſtro nunquam apparent, adeo vt va-
rariolas vel morbillos ſine febre exſtitiſſe, nem
forte audiuerit; aliae vero febrim inducer
aut non inducere poſſunt, et, ſi inducunt, huiu
tunc rationem minus in ſemetipſis quam in co
poris quod offendunt praeformata quadam conſt
tutione habent. Alios exinde aliis ad febri
proniores videmus, eadem haud dubium cauſ
quae, ſi tuta modo fundamenta ſupra poſuimu
praeter intenſam cordis eique coniuncti vaſoru
ſyſtematis irritabilitatem alia eſſe non poteſ
Cum noſtra vero aetate febrium multitudine
omnino decreuiſſe perhibeant, diſputandum an
omnia eſt, num ab imminuta vaſorum latice
vitalem traducentium vi irritabili, cauſarum
potius, quae aegritudinum praebere materies ſ
lent, aliqua mutatione profectum id fuerit. R
quidem expeditu difficillima, neque, quantu
ego videam, ante expedienda, quam de ipſon
febrium genere, rarius nunc occurrente, tu
nobis conſtet; tumque demum circa diuerſita
iſtius cauſas atque rationes agitari etiam quaeſ
poteſt. Interea tamen profecto non eſt, quod
mutata hac rerum facie nobis congratulem
Haudquaquam enim cum febribus vniuerſum m
borum numerum attenuari, in dies imo aug
dicunt, ita vt longiorum aegritudinum ſeges

bita febrium ratione maior ſemper excreſcat. Iam vero inter omnes notiſſimum eſt, cunctorum fere morborum non modo febrim plurimum ſemetipſa ſanari, ſed et aliis quoque cum accedit aegritudinibus, medendi vim omnium maximam habere, adeo vt illam vel arte ciere nonnunquam ſtudeamus. Equidem haud abnego, periculi quoque plurimum eidem ineſſe et ſubito tollere febrim, cui longior morbus viuendi moram feciſſet; verum in hominum vita non annos tantum numerare oportet, neque adeo vixiſſe iuuat, quam iucunde vixiſſe.

Quodſi autem inter centum millia hominum, quorum ſexaginta fere ſexque millia febribus interire ſeculo abhinc putatum fuit, iisdem niſi decem millia nunc temporis non ſuccumbere conſtat; huic morborum generi minus quam olim crebro non tantum iſthoc debetur, ſed et aptiori medendi modo atque ſaeuis quondam erroribus, illi de ſudorifera imprimis curatione, e medicorum ſcholis plurimum nunc expurgatis aeque tribuendum eſt. Hos modo mittat et hominum vulgus, quorum vero animis a medicis olim ipſis magna ex parte transmiſſi inter omnes pene Europae gentes adeo nunc firme inſident, vt vna modo dyſenteriae vel variolarum peruerſa curatio, me-

 thodum

thodum enim dicere nolo, quae nulla plane ratione inſtituitur, quam multa iam millia hominum occiderit et adhucdum occidat, nefandum profecto ſit.

Febris igitur et frequentiam et perimendi vim aetate noſtra minutam vbi aliquis rite perpenderit, neque decurſus rationem ſibi penitus conſtitiſſe, exinde forſan coniiciet; idque prorſus verum eſt. Qui enim diuerſa febrium genera, quibus potiſſimum phaenomenis declarentur, quae tempora ſeruent, quemue exitum habeant, earum modum atque tenorem, qualis olim fuerit et nunc ſit, conſiderare propius velit, is nobis profecto multum impeditiorem minusque certis regulis adſcriptum inueniet. Natura quidem legibus ſoluta nunquam eſſe poteſt, hasque ſemper verearis; vel vbi caſu accidere tibi cuncta apparent; verumtamen ſi quando rei normam aliquam reperiſſe videmur, quod praeter iſthanc dein contigit, inordinatum illud et abnorme dicere ſolemus. Tuncque id modo dolendum eſt, nouas nobis ſemper inueſtigandas leges eſſe, prout antiquae deſeruntur. Ita factum, vt veterum multa in febribus praeſagiendi praecepta noſtrae aetati minus iam conueniant. Simplicior etiam morbus curationem ſaepe admittit, cui magis implicitus reſtitiſſet.

Quod

Quod vero vim febris vel aequo ſemper te-
re intenſam vel alternas per vices auctam at-
e minutam attinet, in hac etiam mutatum ali-
id temporum progreſſu videtur. Qui enim
continentibus febribus multa apud veteres le-
, is hercule mirabitur, experientiſſimis in me-
ina huius ſeculi viris eiusmodi febres viſas
nquam fuiſſe. Hac quidem difficultate expe-
i aliquis ita poſſit, vt quae febres a vi ſua
am minimum interdiu remitterent, has antiqui-
em pro continentibus habuiſſe dicat. Id quod
magis arridet, cum, quae febris vehementiae
nc addunt aliquid, nunc vero demunt, nullo
n tempore bene multa fuiſſe ducendum ſit, et
n ante hos mille ſexque centum annos in late-
n inflammationibus, quas omnium fere conti-
ntiſſima febris comitari ſolet, remiſſionis ratio-
n haberi Aretaeo monitum fuerit. Nihilo
nen minus febres, etiam quae nobis continentes
liunt, ab antiquiſſimo illo tenore multum de-
iſſe cenſeo; cuius magna ex parte ratio a
erſa earum materie ſequentibus repetetur.

Nonnullas quidem febres absque criticis ege-
nibus bene ſanari, ipſe iam medicinae parens
eiusdem poſt longas annorum ſeries inſtaura-
docuit; aſt multo tamen rariorem de febrium

 iudica-

iudicatione ſermonem medicinam inter nos pro tentibus idque in dies magis fieri nemo infici ibit, adeo vt longe parcior illius noſtra aeta vſus videatur. Cumque veteres certos quosda fixosque inde ab initio morbi dies ſedulo num rarent, quibus iudicatio vel indicetur vel effici tur vel horum neutrum fiat, et toti eſſent i febrium tempore rite definiendo atque ſeruand nobis contra illa omnia eſſe ſcimus. Vnde ha rerum mutata facies? naturae forſan ſuus no conſtitit vigor, non ordo? antiquitas erraſ dicenda et quae re vera non erant finxiſſe, ſi recentior aetas accuſanda negligentiae eſt? nun ve alia magis probabilis illorum ratio inuenienda Natura, vbi inſitis corpori viribus expellere n ciua vel quicquid in illo peruerſum fuit reficer ſtudet, certo quodam atque praefixo tempore i lud perſequi vero ſimile eſt; alia tamen cu aliis ſit, neque, ſi ſubtiles eſſe velimus, vnu idemque morbus in diuerſis occurrat, et illu praeterea temporis ordinem turbare adeo mult queant, ſummopere dubito, quod certa eius n que variabilis ratio tuto ſtabiliri vnquam poſſi Hinc omni quoque aeuo fuerunt, qui de critic rum dierum certitudine valde ambigerent, exp rientiſſimi ſane viri, ipſique eorum ſtatores a que defenſores in numerandis hiſce diebus ha

paru

arum a ſe inuicem diſcreparunt. Ad haec anti-
quos tunc celebres admodum pythagorici numeri
efelliſſe videntur, neque defuit occaſio ad propo-
itas leges naturam torquendi, quum morbi ini-
ium ponere valde ambigua res ſit, et in multa-
um febrium egeſtionibus, num criticae ſint aut
ion ſint, ſaepenumero haereamus. Nihilo ta-
nen minus, quae de iudicandarum febrium tem-
ore veteres praeceperunt, eorum multa ab aſſi-
lua aegrotantium contemplatione inducta fuiſſe
enſeo, ita vt et in hoc mutata quodammodo fe-
rium conſtitutio re vera fuerit. Diuerſa iſthaec
atio a diuerſo morbos curandi modo praeprimis
rogreſſa videtur. Is enim alius quondam fuit,
alius nunc eſt, vterque, ſi tempora ſpectes, non
reprehendendus. Cum enim primum morbis ſa-
nandis ſtuderent, aliter fieri hoc non potuit,
quam intentiſſima omnium eorum, quae in qua-
vis aegritudine apparent, contemplatione aſſidua-
que remediorum, quae vel monſtraret natura vel
ſors offerret, obſeruatione, vt horum poſtea ratio
inueniretur. Adeo hinc praecelluerunt antiquiſſi-
mi medici morbos obſeruandi ſtudio, quod ae-
grotorum ſtratis aſſidendo indefeſſum exercuere;
quae vero adminiſtrabant, auxilia pauca quidem
erant et intra diaetae praecepta vtplurimum con-
ſiſtentia; naturae caeterum viribus, dummodo
in

in opere ſuo non turbaretur, multum confiſi fuerunt, neque vnquam id magis quam in febre, qua praecipue ipſa ad eius remedium vtebantur. Poſteaquam autem illa via ad morborum, qui ſint, vnde oriantur quibusue cedant, cognitionem peruentum propius fuit, ex ſpectatoribus etiam magis actores facti fuerunt medici, quorum quippe ſanare morbos eſt. Nociua igitur ſtatim ac corpus ingreſſa ſi potis expellere, perverſa reficere, proſtratas incitare vires, enormes cohibere atque ſalutaria nobis molientem naturam vbique iuuare ſtudemus; neque dum natium haemorrhagia ſuapſe febris tollatur exſpectamus, ſed ipſi ſanguinem mittimus, et quam aegritudinem leuatam fuiſſe vomitu aluoue ſponte perturbata conſtat, eadem vbi recurrit, hanc illumue arte ciemus. In febribus itaque criſes nos magis efficere dicendi ſumus, cum easdem exſpectarint magis antiqui. Quoniam vero ſpontaneae tantum vique inſita peractae nocentium egeſtiones criticae in vulgus audire ſolent, cur aliquanto rarior iudicatarum febrium mentio noſtrae aetate fiat, in aperto iam poſitum eſſe cenſeo. Neque a vera ratione multum aberraſſe ex eo mihi videor, quod noſtris quoque temporibus, quo aliquis magis antiquam curationem adhibeat, eo veriora, quae de criſibus earumque diebus veteres

eteres praedicauere, ducet; tunc vero miran-
um non eſt, ſibi permiſſam aegritudinem fune-
um ſaepius exitum habere, qui, vbi egiſſes
otius quam ſpectaſſes, vitari facile potuerit.
quidem tamen haud nego, medicantibus natu-
ae viribus nimium diffidere nos, et in morbis
pportune cunctandi ſcientiam huius aetatis non
ſſe; inde quoque contingit, vt, quam ſaepius
atura tantum adferre valet, medelam intem-
eſtiuo artis vſu nonnunquam turbemus, id quod
ncauta nimii ſanguinis miſſione in ſoluendis in-
ammationibus fit; alia forte narrati diſcriminis
atio. Praeterea quoque illa febrium genera,
uae prae caeteris criſes diesque criticos amare
olent, noſtris temporibus rariora dicenda ſunt.
Quod vero reliquum eſt, nullus dubito, medi-
orum vulgus ad curandas magis, quam rite co-
noſcendas aegritudines attentum, multa, quae
n febribus vere iudicatoria ſunt, fugere, illos-
ue adeo gloriabundos ſaepenumero artem ſuam
xtollere, vbi laudanda natura eſſet, et ſibi, quod
lterius eſt, tribuere. In perficiendis autem cri-
ibus tempora non ita ſedulo, ac olim forte fa-
tum fuit, naturae obſeruari, febrium noſtrarum
tiam implicita magis ratio in cauſſa eſſe poteſt.

His igitur de febri in vniuerſum dictis, di-
putationem adgredior, quae in conſtitutione fe-
brium

brium proponenda omnium longe grauiſſima mihi eſſe videtur. Illarum enim genera, quae potiſſimum noſtra aetate occurrant, frequentia vel modo ab antegreſſi temroris conditione abſcedant, et ſi quae in hoc diuerſitas eſſe deprehendatur, vnde demum exorta ſit, indagandum mihi nunc eſt. Ita quoque clariora exiſtent, quae diſputata hucusque mihi fuerunt. Iſtiusmodi caeterum illa quaeſtio eſt, ex cuius idonea explicatione vniuerſae valetudinis noſtrae cognitioni egregia lux adfunderetur, neque non multa commoda in ipſam medicinam redundare poſſint.

Febrium autem genera dico, quae materiarum diuerſitate conſtituuntur, noſtra demum aetate rite diſpoſita a ſeque inuicem omni ex parte ſeiuncta. Cumque inter haec quatuor praecipua ſint, inflammatoria, gaſtrica, putrida atque nervoſa febris, in iis quoque oratio mea conſiſtet.

Atqui primum de inflammatoriae febris materie ponendum aliquid eſt; hanc autem materialem cauſam dicere aliâs ſolent, eam proximae cauſae partem, quae in morbo conſtituendo principatum obtinet, adeoque medici, ſi modo tollere aegritudinem velit, ſummam curam meretur. Tolli quidem aegritudo quauis proximae

cauſae

ıſae parte ſublata poteſt; dum vero morbi ıteries in corpore manet, morbum efficere per-:, et, ſi priorem formam eripias, nouam in-et neque niſi penitus ſummota ſilebit. Iam-e cum inter aegritudinum cauſas ad morbum ıcipiendum aliae corpus idoneum reddant, ndem vero aliae ipſum excitent; inflamma-iae febris materies ad priores referri debet. illa enim producenda maximam partem habet ·poris ea conditio, vbi fibrae ſummum et ſi id nimium in hoc eſſe poteſt, nimium robur intenſa ſimul irritabilitas eſt, compacta vero entium indoles; exinde quoque inflammatoria, ſi graecum nomen adhibere malis, phlogi-:a conſtitutio appellata fuit. Qua igitur poſita :or arteriaeque acri quodam ita velluntur, vt ɔris exiſtat, inflammatoria haec eſt; eaque ra et ſimplex, quum acre illud cum ipſo ſan-ine mixtum non alios ibi effectus prodit, quam praeter naturam vaſorum fibras irritet, vel am quum parti tantummodo inhaerens omnem, ae ſanguinem mouent, vaſorum complexum ide vellicat, compoſita vero, ſi materialis ıſſa, quae ſui generis febrim progignere aliàs et, corpus phlogiſtice eonſtitutum offendit. hac igitur conſtitutione me nunc potiſſimum :ſari, quilibet videt.

Age

Age vero, quo temporum comparatio in-
ſtitui queat, per centum et quod excedit anno
retrogrediamur, et quî tunc praecipuae febre
ſanatae fuerint, paululum inueſtigemus; morbo
rum enim natura ex apta eorundem curation
multum pateſcit. Cumque exemplo conficiend
res ſit, quod fallere non poſſit, nobis ſuma
mus. Teſtem igitur euoco, quem nemo ſanu
recuſabit, Sydenhamum. Huic neque exemplo
rum tenuitas, cum inter aegrotantium lecto
omnem fere vitam transegerit et populares prae
primis morbos tractauerit, neque peruerſa cura
tio obiici poteſt, cum omnium pene optim
ſanauerit. Is vero febrem, quae annis 1661
1662, 1663 et 1664 Londinenſes et vicinae re
gionis incolas exagitabat, largiſſima vel etian
bis inſtituta ſanguinis miſſione vomituque ſu
ſtulit. Saeuiſſimam annorum 1665 et 1666
peſtem non minorem detracti ſanguinis copian
quam ipſam pleuritidem ſibi popoſciſſe monui
et corticem Peruuianum aeque ac illam abhor
ruiſſe. Mitti ſanguinis multum voluit, idque
diebus alternis repeti in febre annorum 1667
1668 et 1669, quam a ſimilitudine varioloſan
dixit. Eandem fere medelam adhibuit febri an
norum 1669, 1670, 1671 et 1672, alteriqu
etiam annorum 1673, 1674 et 1675. Quae al

anno

no 1676 ad annum 168ſ intercurrerunt, febres
n diſſimili modo ab eo curatae fuerunt, id
od etiam de noua anni 168ſ febri dicendum
Hoc itaque viginti quatuorque annorum
npus febribus occupatum videmus, quae,
antum ex fida earundem deſcriptione iudicare
que licet, inflammatoriae vel omnino vel
gna tamen ex parte fuerunt, idque in vrbe
enti, hominum refertiſſima tuncque tempo-
aedificiorum et anguſtia et propinquitate pu-
linem potius quam inflammationem fouente.
endum tamen eſt, vltimo illo tempore inde
is deflexiſſe febres et progredientibus annis
uinis ſemper parciorem Sydenhamum exſti-
Nouimus quoque Meadium ineunte hoc
ulo praecipientem, vt omnis pene in febre
tionis initium a ſanguinis miſſione fiat. No-
us integram ſcholam omnium fere morborum
nem a ſanguinis abundantia tunc repetiiſſe.
dii vero quam longe alia iſthaec noſtro
contigere! Inter nos ſi Stahlius renaſce-
, iterum certe non erraret; namque va-
etiam coniecturas a veri tamen aliqua ſpe-
rtum ſuum habuiſſe putandum eſt. Quotus
ſo noſtrum quadraginta ſanguinis vncias
detrahi in febribus iubet, id quod non
Sydenhamus fecit! Quam valide ſanguinis

abundantiam rarum noſtris diebus vitium e
contendunt! Nonne et Gallorum medici cu
temporum mutationibus morbos curandi quoq
rationem mutare et ſanguinis minus prodigi
febribus eſſe multorum tandem interitu edo
fuerunt? Sed quid per ambages peto, vbi re
melius itur. Ad eos igitur viros prouoco, q
in exercenda arte noſtra conſenuere, annon
flammatorias febres multo minus et frequen
et vehementes et ſimplices noſtris temporib
euaſiſſe viderint. Si, quae per Britanniam, G
liam omnemque fere Germaniam vel de po
laribus vel de ſingulorum etiam hominum m
bis ſeu in vniuerſum de locorum temporum
conſtitutione morboſa aetas noſtra memoriae t
didit, admodum multa peruoluimus, ſta
cogitatio ſubit, quam exigua inflammatoriae feb
ad reliqua febrium genera inter nos ratio
praeſertim vero ſi cum ea conferatur, quam m
iores noſtri memorauerunt. Quum huius igi
raritatis atque catarrhalium contra et gaſtricar
febrium maioris in dies frequentiae cauſas
blico eruditorum examini celebris admodum
terarum ſocietas nuper proponeret, de ipſa
adeo non dubitauit, vt neque reſponſuris du
tandi locum relinqueret. Quae vero adhucd
obueniunt, illiusmodi febres longe ab vrbi
in

›r campos et rura receſſiſſe videntur; neque
: quidem locorum antiquum acumen et ſim-
itatem tenent, neque niſi raro iteratam ſan-
ıis detractionem ferunt. Poſteaquam Syden-
ıus intermittentes febres inflammatorii gene-
ſat multas conſpexiſſet, iam Boerhaavius ſan-
ɩem in illis febribus mitti tantum non ſem-
noluit. Firmare quoque hanc ſententiam
ınt, quae de rarius continenti febrium no-
ım typo ſupra contendi; quo enim magis
's remittunt, eo fere longius ab inflamma-
; natura abſcedere ſolent. Plura quidem in
meam adferre poſſem, niſi, in quo omnes
ntire videntur, vlterius id probare ſuper-
ım eſſet. Ne quis vero contrariam forte
regionis conſtitutionem mihi obiiciat; vbi
vniuerſa alicuius aeui conſtitutio agitatur,
ıgularem cuiusdam prouinciae nedum vrbis
: conditionem reſpici haudquaquam poteſt;
›d per omnem hanc diſputationem penſita-
'sque velim.

.onge autem diuerſa gaſtricarum febrium
ſt. Comprehendere enim communi hoc
: ingentem illam febrium cateruam ſole-
quarum materies ſupremo vel infimo ven-
det. Quicquid itaque corrupti intrinſecus

 foriſue

foriſue inteſtinis illatum vel in eorundem vic
tate haerens vel demum per ſanguinem late
perſum, attamen illuc comportandum, febrim
citat, vitioſi tum mutatione tum vero egeſti
tollendam, id omne pro gaſtricae febris m
riali cauſſa habetur. Multifarium quidem i
corruptum eſt, vitioſa bilis vtplurimum, ſe
ciborum ſaburra et humorum quos ad inte
nunquam non natura effundit peruerſa collu
et quaecunque acrium diuerſiſſima genera e
rientioribus forte poſteris melius a ſe inuicem
parabuntur. Iſthoc iam febrium genus omn
frequentiſſimum eſt, vti inter diutina etiam n
quae a ventris aliqua labe propullulant,
quorum habita ratione numeroſiſſima fere
Quamuis autem omni prope aeuo ita ſe re
neceſſario quidem habuerit, de nullo id ta
magis quam de noſtro perhibendum eſt. Q
enim locum inflammatoriae aliaeque forte fe
ſenſim inter nos reliquere, eundem gaſtrica
genus penitus occupaſſe videtur. Non enim
pulares tantum, quae noſtris diebus occur
vt plurimum febres eo pertinent, verum e
quae ſingularibus cauſis excitatae ſingulos p
homines inuadunt. Inter omnes quidem
ſtat, febres illas feruidae terrarum Zonae e
iacentibus verſus vtrumque polum cum ſi

; morbis quaſi domeſticas eſſe, et dum annuae
e recurrunt, multa hominum millia occidere,
vt nonnullas regiones dudum iam incolis ex-
uiſſent, niſi nouus ſemper colonorum adflu-
illuc foret; verum enim vero ex plurimis
rum locorum nuperis modo diebus de mor-
um ratione certius aliquid adlatum ad nos eſt,
ue ideo temporum comparatio cum iis rite
itui poteſt. Multo facilius id noſtris in terris
; et teſtes quidem ſententiae meae aduoca-
, ſi ſingulis teſtibus conficienda res foret.
ıd quaquam enim ſufficit, vt vnus alterue
e vel illa morborum genera nunc frequentiora
olim magisque communia viſa ſibi fuiſſe teſte-
; verum vt quam plurimi illud teſtentur, vt
e de loci ſui ſuaeue gentis aegritudinibus et
quiores et nuperi prodiderunt, ea inuicem con-
ntur, quidque temporum curſu in illis muta-
fuerit, inde coniiciatur, hic labor, hoc opus
Id iam moliri et opellae limites, et, vt ve-
fatear, ſupplenda adhuc ſupellectilis copia
t. Probent igitur ſiue damnent, qui iudices
in re eſſe non quidem arrogant, ſed iure
vindicare poſſunt, cum quo rariores inflam-
orii generis febres, eo frequentiores gaſtricas
iſſe noſtris temporibus dicam. Eo magis au-
probabili ratione id mihi adſeruiſſe videor,

 quod

quod de nullo alio febrium genere plura vol
mina aeuo noſtro compoſita fuere, neque ve
vllius curatio adeo profecit, quam vero gaſtric
febris, quodque, niſi alii ſapientiores prouideri
nonnulli eo progreſſuri erant, vt fere cunctaru
febrium fontem ab aliqua ventris labe repet
rent; quorum certe neutrum contingere poter
niſi ſeculo gaſtricis febribus prae caeteris mu
tum vexato. Inter reliqua vero de gaſtrica co
ſtitutione noſtratum argumenta id mihi prae
puum aliquod eſſe videtur, quod bene mul
febrium genera, quae ſimplici propriaque tantu
facie olim apparuere, gaſtricam nunc indole
magis magisque ſibi adſociare ſoleant. Fieri h
quidem poteſt, dum contagioſa aliaue mater
ventriculo illapſa varios in eo tumultus ci
quem irritabilem minus validioremque innoc
forſan tranſiſſet, vel dum, quae nociua in feb
aliis olim viis corpore egeſta fuerunt, ad de
liora nunc inteſtina feruntur, aliâsue febris pr
caeteris corporis partibus gaſtricum imprimis
ſtema mouet atque diſturbat; ex quibus om
bus illa magnopere incitatur, et nouam quoq
cum nouo fonte faciem ſumit. Quod igitur n
ſtra aetate ſaepius, quam olim factum fu
accidere facile conſtabit, ſi modo variolas atq
morbillos, qui olim fuerint et qui nunc ſi
qua

amque a ſimplici ſua vel etiam phlogiſtica
cura ad gaſtricam temporum progreſſu deflexe-
rit, intueri aliquis propius velit; quicquid
um illorum pernicioſitati demtum noſtro hoc
uo fuit, neutiquam id leuioribus hiſce morbis,
rum ſaniori eos curandi modo tribuendum
ne eſt. Quid, quod nonnulli iique principes
ſtra aetate viri ſcarlatinam febrim contagioſa-
m numero eximere, interque mere gaſtricas
onere voluerunt, quod alii arthriticos mor-
; adeoque et huius generis febrim gaſtricae
plurimum originis eſſe contendunt! Omnium
o loco excitare placet catarrhum, qui ante-
tum hunc annum a Sinenſibus inde per Sibi-
n ad Ruſſos longe deuolutus vniuerſos Euro-
fines ad Lisboam vtque et Calpem ita ſenſim
ndauit, vt neque aetati neque ſexui neque
e generi vlli parceret; is iam diuerſa diuer-
in locis ſub forma apparuit, in longe pluri-
tamen bilioſus fuit, adeo vt hac aegritudi-
parte ſublata parum adhuc febris ſupereſſet;
tum aliter vero, ſi conferre tempora velis,
rrhales illiusmodi epidemiae apud maiores no-
s ſe habuerunt. Huc quoque pertinere magna
parte cenſeo, quod de impedita magisque im-
ita febrium noſtrarum conditione paucis mo-
m ſupra fuit. Ad haec virum, quo vix alius

 in

in Germania plures et vidit et ſanauit aegros nuper dicentem audiuimus, apta primarum viarum purgatione dimidiam in febribus aeque ac diutinis aegritudinibus noſtris curationem abſolui.

Putrida autem febris non ea mihi eſt, in qua noſtri corporis humores vere putreſcant, id quod per vitam contingere nunquam poteſt; verum ita nominauere antiqui, quum ex quibusdam in illa febre apparentibus eiusmodi humorum conditionem, quae cum inanimatorum putredine aliquam ſimilitudinem habeat, adeſſe coniicerent, tum etiam quod putredine infectum corpus talem febrim prae ſe ferre conſpicerent. Duo imprimis genera putridae febris ſunt; alterum vbi humorum corruptio a primis viis initium ſumſit, indeque transgreſſa in ſanguinem eſt; alterum vero, vbi infectus corruptusue hic alia ratione fuit. De ſingulis dicendum aliquid eſt.

Atqui primum earum febrium, quae ex gaſtricis putridae fiunt, magna pars ſunt miliaria atque petechiae, rarius ab alia origine progreſſae. Hos igitur morbos quamuis antiquiſſimis medicis haudquaquam ignotos fuiſſe ex re potius natura quam illorum non nimium lucida narratione ducam; petechiae tamen inde ab ineunte ſaeculo decimo ſexto apud Italos praecipue

ue, miliaria vero cum aliis id genus exanthe-
atibus centum poſtea annis in Germania omni-
ue fere Europa effloruiſſe videntur. Poſteaquam
n ad ſextum fere ſaeculi noſtri decennium longe
teque dominium extendiſſent, multaque truci-
aſſent millia hominum; in eo iam omnes con-
ntiunt, quod a nobis iſthaec febrium genera
. dies magis recedant, illic modo ſaevitura,
bi inculta fere medicina iacet; id quod etiam
e vniuerſo hoc putridarum febrium genere per-
beri merito licet.

Neque alia ratio eſt putridarum febrium,
uae ſanguineae a prima corruptionis ſede dicun-
r. Quodſi enim rerum antiquitus geſtarum
nnales peruoluimus, quanta proh dolor! quam-
ue horrenda peſtilentialium atque malignarum,
uae raro non putridi generis erant, febrium
ges narratur! Ita Platerus, vt in exemplo-
um vbertate hoc vnum adducam, peſtilentiali
bre afflictam ſua aetate ſepties patriam vidit,
uinquies Bartholinus. Dolendum vero eo ma-
s id erat, quum inter populares morbos hoc
brium genus perniciofiſſimum ſane fuerit; quas
im ſtrages edidit, adeo ſaeuae ingentesque
ſſim dicuntur, vt ex quo Europae noſtrae ho-
ines in pagos et vrbes propius confluxere,

 haud

haud mediocris eorum pars ita occidiſſe cenſenda ſit. Numeros adferre taedet; ſed et ipſa nomina teſtantur. Mutatum igitur et hoc in febrium noſtrarum conſtitutione eſt; quo enim magis hocce quod vivimus ſeculo proceſſum nobis fuit, eo et rariores putridae illae febres apparuerunt, et minores inflixere clades, vnde noſtrum hominum numero haud leue augmentum acceſſit.

Supereſt, vt neruoſae febris rationem exponam. Haec cum inflammatoria in eo conuenire videtur, quod vtraque a corporis, quod morbifica materies ingreditur, conditione potius quadam quam vero ab ipſa, quae corpus ingreditur, materie morbifica pendere putatur. Neque omnis tamen neruoſa febris a neruorum vel debilitate vel nimia irritabilitate efficitur; tertium enim quoddam genus eſt, validiſſimis etiam neruis ſuperueniens, cuius adeo cauſa in materiei quae morbum excitat perniciosa aliqua vi ponenda erit; nonnulla huc contagia pertinent. De hac autem neruoſa febri alteraque illa acuta, antiquine morbi ſint, num vero noui, dubium quantum ego ſciam non eſt, id quod de lenta multum inter medicos ambigitur. Equidem ex eorum numero ſum, qui antiquitatem morbi tuentur,

ntur, non iisdem tamen rationibus ductus; illi
nim, quod febrim hanc apud Hippocratem,
elſum, Coelium, Aurelianum, et Alexan-
rum Trallianum memoratam legerint, ita fa-
unt, ego vero in ſumma hiſtoriarum obſcuri-
te indulgendum aliquid rationi eſſe puto, cum-
ue easdem cauſas idem ſemper effeciſſe oporteat,
ntam nervoſam febrim antiquitus iam exſtitiſſe
nſeo. Quum tamen ſaeculo decimo ſeptimo
imum deſcripta fuerit et anteriorum adeo me-
corum aciem neutiquam obtuſam effugerit, ita
ram obueniſſe olim dicendum eſt, vt pro nouo
tegreſſi ſaeculi morbo non ſine iure quodam
beatur. Ex illo autem tempore altiores ſem-
r radices inter nos egit, iisque iam aegritudini-
s accenſenda ſine dubio lenta neruoſa febris
t, quae magis propriae noſtris temporibus ha-
ntur, inque dies frequentia magis increſcunt;
leo vt in locum quoque inflammatoriarum ali-
a ex parte ſucceſſiſſe videatur. Idque licet de
onnullis Europae gentibus veluti Britannis prae
eteris valeat, de cunctis fere tamen quadam
tione euictum eſt. Huius etiam loci ſunt mul-
rum de febrium noſtrarum, qua vel aptiſſimae
rationi ſaepius obſiſtant, pertinacia, aliorum
difficultate criſium querelae; multiplici enim
tione cum aliis febribus neruoſa coniungi atque
conſociari

conſociari poteſt, tumque modo ſimplex habetur cum cauſſa morbi occaſionalis adeo exigua, leui adeo eſt, vt in aliter conſtituto corpore nullum forte morbum prouocaſſet. Quod de lenta neruoſ febri in dies iam frequentiori adductum nun mihi fuit, idem quoque de reliquis hoc genu febribus aſſerere nullus haeſito. Neque de acut neruoſa dubitabit, qui ſatis propinquam eiu cum hyſterico et hypochondriaco malo adfinita tem perpendere ſecum velit, et quae de harum aegritudinum frequentia vndique voces irruunt ad iſtas animum aduertere; non enim, quo ante noſtrum hoc aeuum fieri tamen ſolebat incluſae amplius vrbibus ſunt, ſed inde iam agros et rura inundauere, lateque nunc pe omnia ſerpunt. Verum enim vero tacendum neutiquam eſt, quod cum maiori neruoſae febri frequentia idoneus illam curandi modus magi quoque innotuerit, demtumque ita deterior illius conditioni aliquid ſit.

Propoſitis igitur hiſce, quae in praecipua rum febrium apud nos conſtitutione, quantum per opellae anguſtiam licuit, memoratu mih digniſſima videbantur, perſcrutandae etiam illo rum phaenomenorum cauſae ſunt; res non ad modum facilis eoque minus, quo plura huc ad

ducend

ucenda veniunt, magisque prouideri debet, ne cui nimium, ne cui haud ſatis tribuas. Peccaſſe enim, qui de morboſarum conſtitutionum cauſis quaeſiuerunt, nonnulli in eo potiſſimum videntur, quod illiarum incurii alias pluris quam par erat fecere. Neque is ego ſum, qui omnibus numeris rem abſoluiſſe mihi arrogem.

Quae phlogiſticam conſtitutionem inter nos variorem, eadem frequentiorem gaſtricam atque neruoſam reddiderunt, quippe minuendo virium robur, debilitatem contra indeque progreſſam nimiam irritationi obtemperantiam tum vniuerſo neruorum ſyſtemati, tum gaſtricorum imprimis viſcerum complexui inducendo; per ſingula itaque febrium iſtarum genera eundum mihi non eſt, ſed communes cauſae ſimul recenſendae, ita vt, ſi quae propius ad aliquam conſtitutionem referri debent, id tunc in ſingulis moneam.

Atqui primum expediendum eſt, quid victus ratio illuc contulerit, quatenus eum a maioribus diuerſum in nonnullis habemus. De Britannis ita conſtat, rarius nunc animalem cibum, vegetabilem vero frequentius quam olim ipſis in vſu eſſe; idem de aliis Europae gentibus verum quodammodo eſſe cenſeo. Inde phlogiſticam conſtitutionem

tutionem inter nos minutam volunt. Haud tamen nimium huic rei tribuendum eſt, cum, qui longe plurima carne veſcuntur, vrbium incolae inflammatorias febres multo rarius experiantur quam qui contra faciunt agricultores; cuius quidem aliunde petenda ratio eſt. In potulentorum autem vſu multum adhuc magis a moribus maiorum diſceſſimus. Illi enim cum frigidum beneque nutrientem ingerere ſolerent, nos calido potu, quique praeterea irritando neruos iuſto ſenſiliores languidosque efficit, ventriculum inundamus; imo vero in eo iam res eſt, vt hoc potulenti genus vel in ciborum locum pene ſufficiatur, neque id tantum in diuitum aedibus, ſed et in pauperum tabernis; exemplo ſit, quod vni Britanniae 16,000000 librarum theae quotannis aduehitur, paulo minori ratione caeteris quidem gentibus, verum cunctis in dies magis magisque. Hiſce quantum in febrium noſtrarum mutata ratione dandum ſit, ex eo iam patet, quod morborum apud nos degeneratam conſtitutionem ex una hac cauſa multi deduxerint, vlterius quidem, quam par erat, progreſſi. Neque alia ſpirituoſi potus ratio eſt, quippe qui vſitatior inter plebem quotidie fit; probant id varia eorum, qui respublicas adminiſtrant, variis in locis edicta, quibus illi vitio contra eundi conſilium

erat.

rat. Fatendum tamen eſt, honeſtiori loco natis
prietatem longe minus nunc ſuetam ac olim
ſſe, inque hoc prae patribus ſapuiſſe nepotes,
ſi in aliud forteque peius ruerint vitium; dum
nim illi et potuum et ciborum copia magis de-
ctabantur, eorundem hi delectum pluris faciunt,
ab omnibus terrarum oris vndique conuehi
bent, quae ipſorum gulae inſeruiant, bonae
aletudini admodum perniciosa. Haec vero alio-
um luxuries aliorum inopiam parit, dumque hi
ctu miſere carent, illi luxurioſe abundant, vtris-
ue multum nocetur. Noui vberesque noſtrae
febribus degenerationis fontes.

Luxuriei comes ire deſidia nunquam non
lita fuit. Vtraque prius in Graecia, dein apud
omanos corpora fuiſſe afflicta conqueſtus iam
elſus eſt, et de nobis nunc conquereтur, ſi
dux inter viuos foret. Adeundae ditiorum ae-
s ſunt, quaque ignauia dies tranſigant, pro-
us intuendum. Inter conuiuia namque et lu-
s plurima illis vita abſumitur, quosque proh
! ludos, in quibus videlicet ſedi tuae fixum in-
erere per longas noctes, omnemque animi fu-
rem experiri oportet. Pedibus vti pudet, dum-
e loco mouendum eſt, in cubiculis quaſi per
rem natantibus id faciunt. Neque leues coeli
iniurias

iniurias ferre iſthoc hominum genus ob ſumma
deſuetudinem poteſt. Quam longe vero alite
corpora ſua exercuere maiores! Quod auten
inter opulentos nobilioresque ob ignauiam fit,
magna hominum parte vitae generis neceſſita
poſcit. Qui litteris profitendis, qui artibus va
riisque opificiis vacant, deſidem vitam omne
agunt, publicis quamuis commodis vtiliſſimam
Illis nunc maior in dies hominum numerus oc
cupatur; cumque inter omnia vitae genera bo
nam valetudinem agricultura optime pariat at
que tueatur, magis hanc ſemper deſerunt, e
vndique ad vrbes confluunt, quoniam minoribu
impenſis terram colere homines didicerunt, e
quod reliquum operae eſt vlterius perficiendis
quae terra produxit, bonis largiuntur. Iis ta
men omnibus apta corporis exercitatio fieri i
dies minus poteſt; haec vero quam valide e
vniuerſum corpus et ventrem inprimis iuuet at
que firmet, quantum deſidia hebetet, notum inte
omnes eſt.

Praecipuum aliquem locum heic mereri vi
detur, quicquid peccatur circa cupidinem human
quidem generis vlterius propagandi conſilio no
bis inditam; a qua vero rite directa multum il
lius praecellentiae ſimul pependit. Atqui du

inpri

iimis longe frequentius; quam maioribus fuit,
ll inter nos vitium fecerunt; alterum, quod
lluxuriem noſtra aetate omniuarie auctam
opiparo victu tum mente ab incunabulis
libidinoſis imaginibus innutrita praecocior
rorum pubertas euaſit, neque perfectior ea
llantarum, quae calidariis efficitur, maturitas,
ıum, quod eadem penitus ratione praematu-
illam cupidinem iuſto modo explere magnae
inum parti difficilius in dies ſeriusque con-
t.. Ita factum eſt, vt vulgiuaga venus la-
ıum inter nos imperium habeat, et gran-
ıis quibusdam Europae vrbibus plus quam
quaginta millia foeminarum, quae publice
ıra ſua proſtituunt, facile numerentur. Ve-
quidem eſt, praecipuas illas omnis libidinis
ex rei natura eſſe; quod tamen in caeteris
coniici exinde quodammodo poteſt. Neque
id probat luis a potiſſima contagionis via ve-
dictae nunc latius, quam quod vnquam fuit,
ium, non adeo tamen extenſum, vt centeſimo
virorum numero quinque modo ab illa im-
cum Campero eximas. Caeterum ipſa huius
requentia corporum noſtrorum robur haud
minuit, quum vix alius morbi inepta cu-
ttantam corpori vim inferre cenſenda ſit,
alius morbus a rei ignorantibus ita ſaepe

 tractetur.

tractetur. Huc vero omnium maxime trahen
noſtrae iuuentutis in ſe ipſam ſaeuiendi ille
ror eſt; intelligitis, citra alterius ſexus acceſ
libidini ſuae ſatisfaciendi morem me peſſim
dicere, eoque peiorem, quia, vel dum relin
rur, nouos ſaepe corpori morbos parat.
vero non horreat, cum, quam late per tene
inter nos illa peſtis graſſetur, vndique clam
accipit, quamque nec ſexui neque gentium
ſtrarum fere vlli pepercerit, ita vt, ſi a ru
quidem diſceſſeris, iuuenem quemuis, ma
foeminamue habendam huic vitio obnoxiam
dum contrarium tibi probetur, eximius n
aetate vir praeceperit. Fortaſſis obiicient, i
mali frequentiam noſtris diebus maiorem ex
tantum videri, quia hominum animi vt in
verſam morum inſtitutionem, ita in hanc
que eius partem attenti nunc magis ſint; v
e medicorum ſcholis progreſſae, demumq
iuuentutis inſtitutoribus exceptae illae que
fuerunt, adeo vt vrgente rei neceſſitate ex
tae potius videantur. Iam vero inter me
conſtat, omnium, quae neruos et gaſtric
viſcerum ſyſtema hebetare valent, nimian
praeprimis, quam ipſa natura abhorret, ven
vim maximam habere. En neruoſarum apud
febrium ratio!

Ea quidem hominum conditio eſt, vt inter
ntem et corpus omnis ipſis cura diſtribuenda
alterutrum; namque dum praeter modum ex-
tur, alterutrum marceſcit. Nimia vero men-
intentio hoc praecipue efficit, vt ſentiendi et
tandi praeclarum illud inſtrumentum, cere-
m neruorumque complexus irritationi dein
o facilius pareat, debiliorque in vniuerſum
; id quod in omni organo magis quam par
exercitato accidit. Cum vero eorum, qui
ris incumbunt, vel eiusmodi ſaltem vitae
s habent, quo prae manibus mens exerce-
valdopere auctus noſtra aetate numerus ſit,
. etiam nobis neruoſa conſtitutio neceſſario
Illuc acceſſit multum frequentior noſtris
nibus ingenii quam vero memoriae exerci-
, in quo, niſi magnopere fallor, aliter ma-
ſe habuerunt; memoriae autem longe mi-
c ingenii diuturna intentio neruorum vires
rire videtur.

A mente corpus irritabilius reddi, quamuis
um Gaubio fuerit, experientia tamen rem
ictam puto, vt inter neruorum apud nos
itatis cauſas peruerſam mentis animique ir-
nem numerare nullus haeream. Fit vero
c poematum eorumque omnium, quae con-

 ſcripta

ſcripta animum mouendi conſilio fuerunt, f
quentiori lectione, vel, vt in vniuerſum dica
phantaſiae ſenſuumque internorum luxurie. I
quidem exploſus, qui ante hos decem annos
Germania apparuerat, cuncta ſubtiliter ſentie
neque ſenſa ſimulandi furor eſt; verum in c
nunc plures inſanus ille myſteriorum amor
omnem fere Europam poſſidet, qui et infir
modo neruis ſuperuenit, et infirmiores ad
relinquit. Neque leuiter animalem magnetiſm
vitioſior nobis progenies accuſabit.

Animi affectuum quanta in neruos pote
ſit, eorum quantum robori demant, ſenſili
addant, medicorum neminem fugit. Illi v
quo a ſimpliciori viuendi ratione magis defl
tur, frequentiusque inter homines conſort
eſt, eo quoque et frequentiores et vehementi
neceſſario fieri mihi videntur.

Neque ſilere hic poſſum, quod perm
noſtrum in ſecunda valetudine aduerſae prae
conſumantur. Illos dico, qui in ſanguinis
ſione aluique ductione, dummodo certis
temporibus rite inſtituantur, maxuma ſalutis
iumenta ponunt. Iſte primum a medicis i
ctus et nunc per vulgus late diſperſus error

um ſanguinis vbique profundit, vt et is inflam-
atoriam febrim rariorem inter nos effeciſſe
icatur.

Addendum forte de noſtra aëris conſtitutione
liquid foret, cum a coeli quadam temperie ma-
na inflammatoriarum et gaſtricarum febrium
urs pependiſſe videatur. Forte quaerendum,
um ſaepius nobis corrumpatur aër, ita vt phlo-
ſton, quod per pulmones plurimum aliàs egeri
let, maiori nunc copia per bilis vias ſaepius
ucendum e corpore ſit. Aſt in tanta rerum
bſcuritate quicquam pronunciare non audeo.

Verum enimuero multum gratior illorum
poſitio eſt, quae ex deteriori meliorem no-
ram conditionem fecerunt, putridam inter nos
nſtitutionem minuendo. Et primum quod
febrium gaſtrico-putridarum frequentia mu-
tum fuit, aptiori nunc temporis gaſtricarum
rationi et miſſo tandem inſano ſudoriferorum
nori tribuendum videtur. Facile tamen quis
poſuerit, illi peruerſae curandi rationi magnam
ud maiores petechiarum et miliarium frequen-
um non omni ex parte deberi, ſed plura tunc
mporis acrium genera cutem verſus delata
iſſe, quae ad debiliora nobis abdominis viſcera

 compor-

comportantur. Quod autem mere putridas fe-
bres attinet, rariores has eo factas fuiſſe Pringl[e]
aliique cenſent, quia ciborum potulentorumqu[e]
genera, quae putredinem fugent, varia ſaepiu[s]
nunc vſitentur, vinum dicunt, ſpirituoſos potus
cereuiſias amaras, herbas frugesque, ſaccharum
theam, coffeam, ſalſae vero carnes ex vſu ali-
quanto diſceſſerint. Neque praeparantium harum
cauſarum vim nego; plus tamen hic effeciſſe
excitantium ſtrenua remotio apparet, palude[s]
exſiccatas puta, contagia longe a finibus prohi-
bita, ſepulcra extra vrbes reiecta, mitiorem bell[a]
gerendi oppugnandique modum, publicae fam[is]
prouidendi ſapientiora conſilia, vrbium mundi-
tiem, minus anguſtas propinquasque aedes, e[t]
quicquid hoc genus demum respublicae admini-
ſtrantibus debent.

Theſes

Theſes.

1.

ëris atque vaporum elaſtica vis a vi reſiliendi ae cum diuerſa admodum videatur, communi ela- itatis nomine vtramque inſignitam minus apte ſe cenſeo.

2.

Irritabilitas, vis nuperiorum contractilis at- elaſticá vniuerſalis attractricis vis nonniſi modi e ſunt.

3.

In perficienda humorum ſecretione et vaſorum phaticorum actio et ſingularis quaedam fluen- n particularum inter ſeſe attractio haud exiguas tes ſibi vindicare videtur.

4.

Vero placentae parenchymate interceptus ſangui- a matre ad partum fluxus illius in hunc poten- i conſilio penitus ſapienti minuit.

5.

*Varia acrium morbificorum genera nobis a-
hucdum in vnum confundi puto, quae poſterior fo-
ſan aetas rectius ſeparabit.*

6.

*Internos ſanguinis fluxus ex vaſis disruptis p-
raro, exhalantium dilatatione vtplurimum pro-
nire cenſeo.*

7.

*Variolarum prohibitio ſummam respublicas a-
miniſtrantium curam meretur.*

8.

*Nerui, qui ventriculo inſunt, longe plurib-
quam vulgo creditur, medicaminibus agendi inſt-
menta eſſe videntur.*

9.

*Multos catarrhalis et rheumatici generis morb-
qui a perſpirabili praeter naturam retento in v-
gus deducuntur, ad acre potius quoddam ex a-
in corpus reſorptum vel ad frigoris etiam irri-
mentum referre oportet.*

10.

*Hypotheſes, antequam recipiantur, nummor-
inſtar ponderari oportet.*